

**ПРО КУЛЬТУРНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО УКРАЇНИ
ІЗ ЗАРУБІЖНИМИ КРАЇНАМИ
у грудні 2024 року**

*(оглядова довідка за матеріалами
преси, інтернету та неопублікованими документами)*

Міністр культури та стратегічних комунікацій України Микола Точицький у рамках міжурядових консультації між Україною та Литвою на чолі з прем'єр-міністрами Денисом Шмигалем та Гінтаутасом Палуцкасом 20 грудня в Києві провів робочу зустріч з міністром культури Литовської Республіки Шауранасом Бірутисом. Під час зустрічі йшлося про напрями поглиблення співпраці у сфері культури та стратегічних комунікацій. Крім того, Точицький запросив Шауранаса Бірутиса взяти участь у зустрічі міністрів культури країн-партнерів, яка відбудеться на початку 2025 року з метою обговорення шляхів посилення координації міжнародних зусиль з підтримки стійкості сектору культури України та створення великої культурної коаліції.

Під час зустрічі з іноземними дипломатами міністр М. Точицький представив основні складові пункту «Культурний суверенітет» у межах національного Плану стійкості Президента Володимира Зеленського. У події взяли участь заступниця керівника Офісу Президента Олена Ковальська, представники Міністерства культури та стратегічних комунікацій України, дипломатичного корпусу країн-партнерів, офісу ЮНЕСКО та міжнародних фондів, що підтримують сферу культури.

Заступник міністра культури та стратегічних комунікацій України з питань європейської інтеграції Андрій Наджос 13 грудня провів зустріч з директором Служби інструментів зовнішньої політики ЄС (FPI) Петером Вагнером, присвячену посиленню спроможностей міністерства у сфері стратегічних комунікацій та протидії дезінформації. З урахуванням досвіду України з протидії загрозам іноземних маніпуляцій інформацією та втручань спеціалісти з ЄС зацікавлені у розвитку партнерства та взаємодії з нашою державою у цій сфері, а також висловили зацікавленість у підтримці роботи міністерства із захисту культурної спадщини.

Національне бюро програми ЄС «Креативна Європа» в Україні провело в Києві 12 грудня міжнародну конференцію-шоукейс «Культурні відносини України та ЄС: підсумки 2024 року». У заході взяли участь представники культурного та креативного секторів, громадських організацій і державних установ. На конференції було підбито підсумки участі українських організацій

у програмі ЄС «Креативна Європа» за 2023–2024 роки; представлено проєкти українських організацій, які здобули підтримку в межах конкурсів програм «Креативна Європа» та House of Europe; обговорено можливості для розвитку культури й креативності в Україні; розглянуто перспективи транскордонної співпраці у сфері культури та креативних індустрій. Партнерами заходу виступили Представництво Європейського Союзу в Україні, House of Europe, Goethe-Institut та Український культурний фонд.

2 грудня в Посольстві Республіки Польщі у Києві відбулася урочиста церемонія нагородження лауреатів цьогорічного конкурсу імені Єжи Гедройця. Конкурс під почесним патронатом міністра закордонних справ Республіки Польща Радослава Сікорського був організований Польським Інститутом в Києві у співпраці з Центром східноєвропейських студій Варшавського університету (SEW UW) та Посольством Республіки Польща в Києві. Згідно з результатами конкурсу, було нагороджено вісьмох студентів і молодих дослідників за найкращі бакалаврські, магістерські та докторські роботи, присвячені польській тематиці, а також польсько-українським взаєминам. Церемонія зібрала українських і польських науковців, дипломатів та почесних гостей.

За кордоном

11 грудня у Брюсселі (Бельгія) віцепрем'єр-міністр з питань європейської та євроатлантичної інтеграції – міністр юстиції України Ольга Стефанішина та виконавчий віцепрезидент Єврокомісії з питань технологічного суверенітету, безпеки та демократії Ханна Вірккунен підписали Угоду між Україною та Європейським Союзом про повноправну участь нашої країни у програмі ЄС «Креативна Європа» до 2027 року. «Креативна Європа» спрямована на підтримку та посилення конкурентоспроможності культурного, креативного та аудіовізуального секторів, а також розвиток та просування культурного та мовного розмаїття й збереження культурної спадщини країн Європи. Українські організації відтепер матимуть змогу повноцінно брати участь у всіх підпрограмах «Креативної Європи», включаючи «Медіа», яка становить щонайменше 58% загального бюджету програми. До цього Україна брала участь у конкурсах за підпрограмами «Культура» та «Міжсекторальна співпраця».

5–6 грудня Варшаву відвідав міністр культури та стратегічних комунікацій України Микола Точицький. Під час двосторонньої зустрічі міністра з польською колегою, міністром культури та національної спадщини Республіки Польща Ганною Врублевською, сторони домовилися про розширення співпраці у сфері культурних обмінів, навчання студентів, стажування, організацію мистецьких резиденцій та збереження культурної спадщини. Також обговорили плани спільних заходів у 2025 році, зокрема під час головування Польщі в ЄС. Окремо йшлося про спільні дії, заплановані в межах конструктивного історичного діалогу.

7 грудня М. Точицький, на запрошення міністерки культури Французької Республіки Рашиди Даті, взяв участь в окремій зустрічі міністрів культури

країн-членів ЄС, присвяченій обговоренню питань розвитку культурної політики в Європі і збереження спадщини. Зустріч відбулася у межах заходів з нагоди відкриття собору Паризької Богоматері після проведення реставрації, яка тривала 5 років. Також міністри обговорили проведення сезону України у Франції у 2025 році – «Temps fort» («Кульмінаційний момент»). Він має стати потужною платформою для презентації української культури та європейській арені.

Під час візиту до Брюсселя (Бельгія) 9–10 грудня М. Точицький провів ряд двосторонніх зустрічей з представниками ключових європейських інституцій, зокрема з генеральним секретарем Європейської служби зовнішніх дій Саймоном Мордю; комісаром ЄС з питань справедливості між поколіннями, молоді, культури та спорту Гленном Мікаллефом та головою Комітету з питань культури та освіти Європейського парламенту Нелою Ріль. Головною темою зустрічей був захист культурної спадщини від російської агресії. Україна планує надати Євросоюзу пропозиції щодо застосування санкцій проти росіян, які були залучені до знищення або викрадення об'єктів української культурної спадщини. На зустрічі з єврокомісаркою з питань розширення Мартою Кос обговорили питання переговорного процесу щодо майбутнього членства України в ЄС (невід'ємною частиною такого переговорного процесу має стати культура). Сторони наголосили на важливості відкриття першого кластеру («Основи») переговорів щодо вступу України до ЄС на початку головування Польщі в Раді ЄС у 2025 році.

12 грудня міністр М. Точицький взяв участь у конференції Ради Європи «Без культури немає демократії»: відзначення 70-річчя Європейської культурної конвенції» у Страсбурзі (Франція), організованій під час головування Люксембургу в Комітеті міністрів Ради Європи. У своєму виступі міністр зазначив, що мова, історія, мистецтво, культурна спадщина і національна пам'ять є потужними засобами збереження досвіду та гідності. Точицький наголосив, що культурний суверенітет є одним із пунктів Плану стійкості Президента Володимира Зеленського.

На полях міжнародної конференції в Раді Європи у Страсбурзі М. Точицький обговорив з генеральним секретарем Ради Європи Аленом Берсе, а також з колегами з Франції, Польщі та Бельгії, питання представлення культурної складової в кожному з блоків, які розглядатимуть на наступній міжнародній конференції з відбудови України в Римі у липні. Крім того, на зустрічах з Аленом Берсе та директором з демократії Ради Європи Матяжем Груденом обговорили майбутню співпрацю в рамках Плану дій Ради Європи для України на 2023–2026 роки. Окрему увагу приділили руйнівному впливу агресії росії на культурну спадщину України та координації зусиль щодо притягнення росії до відповідальності за порушення прав людини. У Страсбурзі міністр також зустрівся з міністром національної спадщини, мистецтва та місцевого самоврядування Республіки Мальта Оуеном Боннічі. Розглянули напрями співпраці у сфері культури, зокрема, ідею організації, в рамках головування Мальти в Комітеті міністрів Ради Європи, в європейських країнах

виставок культурних експонатів зі зруйнованих внаслідок російської агресії українських музеїв.

Заступниця міністра культури та стратегічних комунікацій України Анастасія Бондар взяла участь у засіданні Комітету з людського виміру ОБСЄ щодо захисту культурної спадщини. Вона повідомила, що на 1028-й день від початку повномасштабного вторгнення росії пошкоджено 1222 культурні пам'ятки й, на жаль, ця цифра продовжує зростати. Заступниця міністра підкреслила, що документування руйнувань, захист та забезпечення артефактів, підтримка експертів у сфері культури через тренінги та програми кризового менеджменту, партнерство з міжнародними організаціями, в тому числі ЮНЕСКО для захисту культурної спадщини залишаються завданнями для Міністерства культури та стратегічних комунікацій України.

Нідерланди виділять близько 370 тисяч євро на захист культурної спадщини України. Таке рішення ухвалили міністерства оборони, закордонних справ та освіти, культури і науки Нідерландів. Кошти витратять на об'єкти культурної спадщини в Україні через нідерландську неурядову організацію Cultural Emergency Response. Крім того, частина грошей піде на розслідування воєнних злочинів проти української культури та ідентичності.

У Вестмінстерському палаці у Лондоні, у рамках публічного заходу парламенту Великої Британії на тему «Злочини проти дітей як методи геноциду», присвяченого Міжнародному дню пам'яті жертв геноциду, було організовано виставку «Втрачене дитинство», яка є частиною ініціативи Президента України Bring Kids Back UA й висвітлює успішні зусилля щодо повернення українських дітей додому та допомагає привернути увагу до триваючих депортацій і спроб стерти їхню ідентичність. Фотографії дітей зроблені українським фотографом Романом Пашковським. У листопаді виставку «Втрачене дитинство» було представлено у приміщенні Європейського Парламенту у Брюсселі (Бельгія).

Львів увійшов до фіналу конкурсу «Європейська столиця культури 2030», де змагатиметься за цей титул із містом Никшич (Чорногорія). Львів бере участь у конкурсі в колі для міст із країн поза межами Європейського Союзу, кандидатів на членство у ЄС. Наступний етап передбачає доопрацювання заявок фіналістами. Підготовка заявки від України тривала майже пів року, а до процесу її формування долучилось понад 500 фахівців, зокрема представники культурних індустрій, митці, дослідники, партнери з інших міст України та польського Любліна. Тема заявки Львова – Responsibility to Be («Відповідальність бути»).

21 грудня в столиці Саудівської Аравії – Ер-Ріяді абсолютний чемпіон світу з боксу Олександр Усик переміг британця Тайсона Ф'юрі та підняв над головою шаблю гетьмана Івана Мазепи – унікальний артефакт XVII століття. Сьогодні шабля зберігається у Чернігівському обласному історичному музеї ім. Тарновського. Проект організували Благодійний фонд Усика та UKRAINE WOW у співпраці з «Аврора Мультимаркет» і за підтримки МКСК, МЗС України, Саудівської Аравії та інших партнерів. Його мета – популяризація

української культури та спадщини на міжнародній арені, особливо у країнах-партнерах для відбудови України.

До 80-х роковин депортації кримських татар

Чехія стала сьомою країною, що визнала актом геноциду депортацію кримськотатарського народу в травні 1944 року. Сенат Чехії проголосував за це 18 грудня. До цього часу відповідні рішення були прийняті парламентами України, Литви, Латвії, Естонії, Канади та Польщі.

2 та 3 грудня в Парижі та Берліні відбулися дві панельні дискусії на тему окупації Криму, його історії, культури та поточної ситуації на півострові. В рамках обох панелей було презентовано онлайн-курс «Crimea: History and People», який став доступний на міжнародній освітній платформі UdeMy французькою та німецькою мовами. Онлайн-курс «Crimea: History and People» розроблено Українським інститутом та студією онлайн освіти EdEra у співпраці з науковцями з України та Туреччини. Курс створено за підтримки Міжнародного фонду «Відродження». Учасниками панельної дискусії у Парижі, в Національному інституті східних мов і цивілізацій (INALCO), були Наріман Джелял, заступник голови Меджлісу кримськотатарського народу; Олена Соболева, старша наукова співробітниця Науково-дослідного інституту українознавства (Київ), керівниця ГО «Центр прикладної антропології»; Ярослав Лебединський, французький історик. Модерувала дискусію Ірина Дмитришин, перекладачка, координаторка українських студій в INALCO. Панельна дискусія у Берліні відбулася в Бундестазі, у співпраці з німецьким аналітичним центром Zentrum Liberale Moderne (LibMod) і Вільною демократичною партією Німеччини та за участі Посла України у Німеччині Олексія Макеєва, Нарімана Джеляла, Вікторії Савчук, асистентки головного виконавчого директора Zentrum Liberale Moderne; Ульріх Лехте, членкині Бундестагу Німеччини, координаторки групи парламентського комітету у закордонних справах.

В Анкарі, у Посольстві України в Туреччині, 10 грудня відбулася презентація проєкту збереження кримськотатарської історії та культури «Знання та цивілізація: скарб народу», яку реалізує кримськотатарська ГО «Кримська родина» за підтримки Українського культурного фонду. Було представлено готові культурні та освітні продукти: аудіокниги «Кримські легенди та казки», альбоми кримськотатарських пісень, матеріали серії «Літературний Крим», книгу «Репресована музика Асана Рефатова» тощо.

Інститут міжнародних відносин Вроцлавського університету у Польщі спільно з Українським інститутом зніціювали підготовку окремого розділу про кримськотатарські студії у науковому щорічнику «Сходознавство» (Wschodnioznawstwo) та виступили співредакторами розділу. Його назва – «Від депортації до окупації. Кримські татари в боротьбі за політичну суб'єктність». Він містить вісім наукових статей авторів з України, Польщі, Болгарії, Туреччини, Іраку, США та розкриває різнопланові дослідницькі теми. Зокрема, про депортацію кримських татар та збереження ідентичності, повернення на історичну батьківщину і співпрацю корінних народів в незалежній Україні,

політичну участь та культурну дипломатію кримських татар, а також становище кримських татар після анексії Росією АР Крим та ін.

Інформаційна безпека. Медіа В Україні

Міністр культури та стратегічних комунікацій України Микола Точицький провів зустріч з представниками франко-німецького міждержавного культурного некомерційного телеканалу ARTE. Під час зустрічі обговорювалося надання ARTE документальних фільмів, створених за підтримки Міністерства культури та стратегічних комунікацій України, які розповідають про реалії війни в Україні, та забезпечення їхньої доступності для міжнародної аудиторії. Особливу увагу учасники зустрічі приділили співпраці у створенні нових проєктів, навчальних програм для українських спеціалістів у сфері медіа та трансляції українського контенту на платформі ARTE.

За кордоном

7 грудня у Берліні, у культурному центрі Silent Green, відбулася конференція «Truth to Justice: боротьба з дезінформацією та захист демократичних цінностей», організована берлінською ГО «Віче», Київською школою економіки та Центром культурних проєктів Arta Azi за підтримки Міністерства закордонних справ Німеччини. Програма конференції була створена за участі Українського Інституту в Німеччині. Понад 30 спікерів, серед яких, зокрема, британський письменник і журналіст, Пітер Померанцев, який має українське коріння, та український історик, журналіст «Детектора медіа» Єгор Браїлян, долучилися до обговорень та воркшопів, присвячених двом основним темам конференції: «Пропаганда та когнітивна стійкість», «Сучасні інструменти дезінформації». Через відеозв'язок до учасників конференції звернулися доктор філософії та артистка Олена Апчел, заступник голови Меджлісу кримськотатарського народу Наріман Джелал і ексміністр закордонних справ України Дмитро Кулеба.

Сербський провайдер Telekom Srbija (MTS) розпочав трансляцію телеканалу «FreeДом», орієнтованого на російськомовну аудиторію по всьому світу. Відповідну угоду було укладено з державним сербським оператором, який надає телевізійні послуги під брендом MTS. У межах співпраці державного підприємства «Мультимедійна платформа іномовлення України» з Telekom Srbija, глядачі можуть дивитись «FreeДом» на онлайн-платформі IrisTV у базовому пакеті, а також у мобільному додатку irisGO (пакети Start і Max) на всій території Сербії. Телеканал «FreeДом» також став доступним у базовому пакеті провідного французького провайдера Free, який належить корпорації Piad. Free став першим оператором послуг телебачення на території Франції, з яким державне підприємство «Мультимедійна платформа іномовлення України» досягло домовленостей про співпрацю.

Закордонне українство В Україні

16 грудня Міжнародна організація міграції (МОМ) спільно з Міністерством закордонних справ України організували у Києві конференцію «Зміцнення співпраці зі світовим українством». Під час панельної дискусії до діаспорних організацій Світовий Конгрес Українців, United Help Ukraine, Razom for Ukraine та Nova Ukraine приєдналися представники уряду. Учасники обговорили проекти українців за кордоном, виклики та можливості співпраці зі світовим українством. На завершення заходу МОМ підписала меморандуми про взаєморозуміння з організаціями діаспори, щоб закласти основу для майбутньої співпраці. Захід став можливим завдяки проекту МОМ «Відновлення та підтримка громад», який фінансується урядом Німеччини.

Виконавчий директор Світового Конгресу Українців (СКУ) Роман Жила перебував в Україні з робочим візитом з 23 листопада до 7 грудня. У рамках поїздки він зустрівся з представниками уряду, міжнародних організацій та громадянського суспільства, обговорюючи ключові питання співпраці та підтримки України. Від імені СКУ 2 грудня виконавчий директор підписав Меморандум про співпрацю з Міжнародною організацією з міграції. Документ окреслює координацію гуманітарної допомоги, реалізацію проектів із відновлення України та залучення світового українства до відбудови країни.

За кордоном

У сербському місті Новий Сад 14 грудня відбувся Європейський форум української діаспори «Новий Сад 2024», присвячений 75-річчю Європейського конгресу українців (ЄКУ), питанням розвитку українських громад і нагальним проблемам української діаспори у Європі. Організаторами заходу, який пройшов у гібридному форматі та об'єднав 650 представників з 55 країн світу, виступили Товариство української мови літератури і культури «Просвіта» та ЄКУ. У відкритті форуму взяв участь Надзвичайний і Повноважний посол України в Республіці Сербія Володимир Толкач. У рамках заходу було представлено три тематичні блоки: «Культурна ідентичність як засіб самозбереження в мультикультурному середовищі»; «Освіта, мова, родина, церква – як протидіяти швидкій асиміляції?» та «Нові виклики ЕКУ: розбудова мережі, інтеграційні процеси та утримання і зміцнення громад».

До 140-річчя українського жіночого руху у Відні 19 грудня пройшов Міжнародний жіночий форум «Українські жінки та міжнародний жіночий рух: прогрес і співпраця», організований українськими громадськими організаціями «Домівка», «Матуся» і «Центр гендерної культури» за підтримки Посольства України в Республіці Австрія, Дипломатичної академії Відня, міста Відень та Українського жіночого фонду. Форум став платформою для обговорення важливих питань жіночого лідерства, дипломатії та історії жіночого руху, об'єднавши провідних експерток, дипломаток, активісток та громадських діячок.

Українська жіноча ініціатива в ОАЕ долучилася до відзначення 140-річчя заснування українського жіночого руху, організувавши імерсивну онлайн- і офлайн-виставку «Неймовірні» в м. Дубай, в артпросторі Канвас, 8 грудня. Проект, створений українським Музеєм жіночої та гендерної історії, зібрав 78 авторських робіт українських митців. Шість артоб'єктів були створені

українськими художницями в ОАЕ. Серед партнерів виставки – Посольство України в ОАЕ, консульство України в м. Дубай, українська дизайн-агенція NoctuaDomain Production. Також відкриття експозиції «Неймовірні» відбулось 10 грудня в Абу-Дабі, в галереї N2N Art Gallery.

Ста рокам безперервної інституційної діяльності Українського культурного товариства «Просвіта» в Аргентині було присвячено «Фестиваль століття» у Культурному центрі «25 травня» Уряду міста Буенос-Айрес. На концерті свою творчість представили фольклорні колективи УКТ «Просвіта». Участь у заході взяв участь Надзвичайний і Повноважний посол України в Аргентині Юрій Клименко.

В Українському центрі в Баку 1 грудня відбувся захід до 33-ї річниці референдуму про незалежність України. З вітальним словом на його відкритті виступив Надзвичайний і Повноважний посол України в Азербайджані Юрій Гусєв. У рамках заходу Сергій Борденюк, оператор і голова Національної спілки кінематографістів України, презентував фільм режисера Володимира Харченка-Куліковського «Обмін».

Посольство України в Чехії взяло участь у благодійному ярмарку у Празі, який організувала Асоціація дружин дипломатів в Чехії за підтримки першої леді Чехії. Під час заходу діяв український стенд з вишитим вбранням, прикрасами ручної роботи, стравами тощо. А українські майстрині Марія Скиба та Галина Дем'ян провели майстер-клас з вишивання та створення ляльки-мотанки для дітей. Кульмінацією культурної програми стали виступи трьох українських дитячих колективів «Джерело», «Світоч» і «Паляниця». Метою заходу був збір коштів з проданих товарів на підтримку чеських організацій, які опікуються дітьми.

Посольством України спільно з Українським домом у Латвії організували український стенд на 26-му Різдвяному благодійному ярмарку, який проводив 1 грудня в латвійській столиці Ризький Міжнародний жіночий клуб.

Дні культури За кордоном

Посольство України в Індонезії організувало 13 грудня у Джакарті День української культури «Ukrainian Culture Day». Було представлено виставку «50 винаходів, які Україна подарувала світу» та показано документальний фільм «Culture vs War. Antytila» з музикантами гурту «Антитіла» у головних ролях. Серед почесних гостей заходу був міністр культури Індонезії Фадлі Зон.

Музика В Україні

11 грудня в столичній Національній філармонії України відбулася музична подія «Ре-Конструкція. Розбитий рояль і жанр», що об'єднала українських та французьких музикантів. Під керівництвом французького диригента Етьєна Гаана, разом із Національним президентським оркестром України, у концерті взяли участь піаністи Роман Лопатинський та Олександр

Чорний. Захід, що був реалізований у співпраці з Центром музики молодих та Студентським науково-творчим товариством «Октопус», мав на меті не лише підвищити інтерес до сучасної музики, а й підтримати творчу молодь.

XXIV Міжнародний фестиваль сучасної імпровізаційної музики «Jazz Bez» об'єднав довкола музики з 1 по 10 грудня 7 міст: Львів, Дрогобич, Тернопіль, Рівне і Київ, а в Польщі – Перемишль і Краків, та понад 30 артистів. Серед них – *ізраїльсько-американські* мультиінструменталісти Шахар Ельнатан й Інбар Ельнатан, гітарист з *Ізраїлю* Діма Горелік; *норвезький* саксофоніст, співак і музичний продюсер Бендік Хофсет; *польський* піаніст, композитор Пйотр Вилежол; *польська* мультиінструменталістка Агата Скшипек, Хаїм Пескоф, барабанник, який проживає в *Данії*. XXIV «Jazz Bez» втілили Інститут стратегії культури та ГО «Вірменська 35» за підтримки Польського Інституту в Києві, Генерального Консульства РП у Львові та Львівської міської ради.

На порозі третьої зими, яку Україна зустрічала у боротьбі з агресором, Львівській національній філармонії допомогла Швеція та партнери – Королівська шведська академія музики, які підтримали діяльність філармонії взимку, переказавши 75 000 шведських крон для забезпечення теплом та світлом приміщення філармонії.

За кордоном

Національний симфонічний оркестр України під керівництвом Володимира Сіренка виступив 5 грудня у Варшавській національній філармонії. На концерті були присутні міністр культури та стратегічних комунікацій України Микола Точицький та міністр культури і національної спадщини Республіки Польща Ганна Врублевська, а також численні гості. Концертна програма включала твори видатних українських композиторів різних епох.

У Берліні 6 грудня відбувся фестиваль Ukrainian Female Voices. Три українські артистки – Анастасія Войтюк, Дана Винницька та Ганна Гриніва – поділилися своїми історіями через музику, переплітаючи традиційні українські пісні з сучасними композиціями. В кінці заходу українські та німецькі музиканти з Ganna Ensemble виступити разом. Фестиваль відкрила панельна дискусія за участі українських музиканток і Катерини Рітц-Ракул, директорки Українського інституту у Німеччині. Подію промодерувала Ялда Яздані з асоціації transmusikale e.V.

На честь 100-річчя завершення світового турне Української республіканської капели, яке познайомило весь світ зі «Щедриком», всесвітньовідома колядка прозвучала у 17 країнах світу. Музиканти з різних країн виконали «Щедрик» на 50 локаціях, де сто років тому виступала капела під орудою Олександра Кошиця. За ініціативи агенції з популяризації української культури Ukraine WOW та у співпраці з Міністерством закордонних справ України «Щедрик» повернувся на ці локації, щоб нагадати про багатство спадщини України та її внесок у світову культуру. Серед них Orfeo Catala у Барселоні, National Theater у Празі, Théâtre des Champs-Élysées у Парижі, варшавська National Philharmonic, арена Plaza de Toros у Мехіко,

Konzerthaus у Відні, бельгійський Королівський театр La Monnaie, Central Hall Westminster у Лондоні, Civic Auditorium у Сан-Франциско. Участь у проєкті також взяли американські зірки з українським корінням Віра Фарміга та Барбра Стрейзанд.

Вперше український «Щедрик» прозвучав у відомому концертному залі Європи – Alte Oper, що у Франкфурті 1 грудня в рамках симфонічного вечора Академічного симфонічного оркестру Львівської національної філармонії під батудою диригента з Ісландії Гудні Емільсона. Концерт у Франкфурті, в межах гастрольного туру оркестру Німеччиною, був третім та завершальним із серії запланованих подій.

З великим резонансом і успіхом відбулися концерти львівської хорової капели «Дударик» в німецьких містах. Львів'яни дали шість концертів у Кельні, а тоді ще по одному у Франкфурті-на-Майні та Ойскірхені. Німецькі концерти «Дударика» було організовано з ініціативи Уляни Деркач, яка очолює громадську організацію Асоціація українських студентів і докторантів Кельнського університету. Концерт у Франкфурті-на-Майні організував Український координаційний центр.

Львівський муніципальний хор «Гомін» гастрював у Стокгольмі (Швеція) з програмою, яка включила флешмоби з виконання українських колядок і щедрівок у різних локаціях; майстер-клас для студентів музичних закладів, присвячений українській хоровій традиції; концерт «Різдво без кордонів» у Konserthuset Stockholm (15 грудня).

Музичний гурт «Млиночок», який діє при Кропивницькому музеї музичної культури імені Кароля Шимановського, виступив 2 грудня в концертній залі «Радіо Щецин» (Щецин – столиця Західнопоморського воєводства Республіки Польща). Концерт «Пісні з Тимошівки – малої батьківщини композитора Кароля Шимановського» було організовано Асоціацією першокласних ініціатив (Stowarzyszenie Pierwszorzędnych Inicjatyw) у рамках міжнародного фестивалю «Музичні зустрічі друзів».

Театр В Україні

Національна опера України запросила 1 грудня на спеціальну прем'єру опери «Трубадур» Дж. Верді під керівництвом італійського диригента Стефано Торболі за участі італійського тенора Франческо Конджу. Проєкт став черговим кроком співпраці Національної опери України з Посольством Італії в Україні та безпосередньо з Італійським інститутом культури. Прем'єру відвідав міністр культури та стратегічних комунікацій України Микола Точицький на запрошення Надзвичайного та Повноважного посла Італійської Республіки в Україні Карла Формози.

5 грудня в Національній опері України відбулася урочиста церемонія підписання Угоди щодо передачі театру сучасного мультимедійного обладнання – пульта керування сценічним освітленням. Проєкт модернізації обладнання постановочного освітлення Національної опери – сьомий проєкт

уряду Японії, реалізований у рамках Програми підтримки культурних проєктів «КУСАНОНЕ» в Україні.

13 грудня в Національній опереті України пройшла прем'єра іспансько-українського проєкту «Шафранова троянда» за мотивами твору Лопе де Веги «Собака на сні». Режисер-постановник – Інгансіо Гарсія (Іспанія). Переклав твір Сергій Борщевський. Проєкт реалізовано за підтримки Посольства Королівства Іспанія в Україні.

Експериментальний театральний клуб NASHi.etc взяв участь у міжнародному театральному проєкті «Books of Jacob» (Книги Якова), організованому американським експериментальним театром La MaMa, платформою CultureHub і Польським інститутом у Нью-Йорку. Покази пройшли водночас на сценах семи країн – в Україні, США, Польщі, Сербії, Грузії, Казахстані і Греції. У Києві дійство відбувалося 6, 7 та 8 грудня у Центрі Леся Курбаса. «Books of Jacob» – це вистава за романом польської письменниці, лауреатки Нобелівської премії Ольги Токарчук, створена у форматі VR. Концепцію вистави, режисуру і VR-дизайн зробив польський театральний режисер Кшиштоф Гарбачевський. Режисеркою української частини «Книг Якова» є Романа Соутус. Головні ролі виконали актори Юлія Ліннік (театральне бюро «Тіньова», театр «Нафта») і Артур Слісаренко («Культурний погляд», Харків, театр «Варта», Львів).

Театр Affetto з німецького Ессена – міста побратима Рівного – був серед учасників I Міжнародного благодійного Різдвяного театального фестивалю «Scrooge FEST». Він заснований Рівненським академічним українським музично-драматичним театром у 2024 році. Основною ідеєю фестивалю є дослідити феномен Різдва через призму театральних втілень «Різдвяної пісні в прозі» Чарльза Дікенса. З 7 по 10 грудня рівняни змогли переглянути постановки гостей. Німецькі автори на «Scrooge FEST» презентували виставу, створену спеціально для показу у Рівному. Моновиставу театру Affetto на рівненській сцені представила Вероніка Марун.

За кордоном

«Тиждень української драми» у Франції (10–14 грудня) надав можливість глядачам поринути в сюжети чотирьох вистав: двох, що представляли класичний репертуар, та двох сучасних, які досліджують тему війни та її вплив на людські долі. До програми увійшли «Мартин Боруля» Івана Карпенка-Карого, «Маруся Богуславка» Миколи Старицького, «Молочайник» Оксани Гриценко та «Стікери» Ігоря Носовського. У театралізованих читаннях п'єс взяли участь французькі актори Сара Віо, Селін Лож'є, Роксана Сіго та Дункан Тальгуе. «Тиждень української драми» створила українсько-французька акторка, продюсерка й режисерка Марія Ісакова в партнерстві з Українським інститутом, благодійним фондом «Мистецькі надра», Театром дю Солей та платформою культурних ініціатив «Ізоляція». У межах фестивалю також відбулася панельна дискусія про роль театру під час війни, в якій взяли участь Марія Ісакова та українські драматурги Оксана Гриценко й Ігор Носовський.

Артисти Одеського національного академічного театру опери та балету від 14 по 30 грудня гастролювали у Греції. Балетна труппа виступала у концертній залі «Мегарон» в Афінах із балетами «Снігова королева» на музику Туомаса Кантелінена та «Дон Кіхот» Людвіга Мінкуса.

Для української громади Туреччини в Стамбулі (7 грудня) та Ізмірі (11 грудня), за сприяння Генерального консульства України, відбулися покази опери «Наталка Полтавка» М. Лисенка у виконанні Львівського академічного обласного музично-драматичного театру ім. Юрія Дрогобича.

Кіно

В Україні

Французький інститут в Україні організував з 5 до 11 грудня 19-й фестиваль французького кіно в Києві. Фестивальні покази у кінотеатрі «Жовтень» включили головні фільми року виробництва Франції – шість робіт різних жанрів, чотири з яких – учасники цьогорічного Каннського кінофестивалю. У програмі – музичний байопік «Месьє Азнавур» (Бельгія/Франція), режисерами якої став дует творців – Мехді Ідрі та Гран Кор Маляд; драма «З приходом осені» Франсуа Озона, комедія «Мій Марчелло» Крістофа Оноре; кримінальний ромком, мюзикл «Шалено закохані» Жюльєн Лелюша; комедійний горор «Балконетки» Ноемі Мерлан; комедія «Фанфари» Еммануеля Курколя.

Goethe-Institut в Україні спільно з кінокомпанією «Артхаус Трафік» проводили починаючи з 14 листопада 30-й фестиваль «Нове німецьке кіно», в рамках якого покази відбулися в київському кінотеатрі «Жовтень», а пізніше – у Львові, Харкові, Одесі, Чернівцях, Запоріжжі та Дніпрі. У програмі фестивалю – кримінальна комедія «Два до одного» режисерки Натії Брункорст, мелодрама «Все, чим ти є» режисера Міхаеля Феттера Натанскі; політичний трилер «Насіння священного інжиру» іранського режисера Мохаммада Расулофа, претендент на здобуття премії «Оскар» у категорії «найкращий міжнародний фільм»; чорна комедія «Вмирання» режисера Маттіаса Глазнера, володар трьох призів Берлінале й 4 відзнак Німецької кінопремії (зокрема й головної – за видатний ігровий фільм). Спеціальною подією став показ фільмів режисера Віма Вендерса в Києві – «Небо над Берліном» 1987 року та «Ідеальні дні».

Від 19 грудня до 19 січня українські глядачі безплатно переглянули три хіти ізраїльського телебачення в межах онлайн-фестивалю «Місяць ізраїльських серіалів», який організували Посольство Держави Ізраїль в Україні, кінокомпанія «Артхаус Трафік» та медіасервіс MEGOGO. Серіали були доступні на платформі MEGOGO мовою оригіналу з українськими субтитрами або з українською озвучкою.

За кордоном

Ряд українських фільмів мав успіх на міжнародних кінофестивалях. Стрічка українського режисера Павла Острікова «Ти – космос» (створена за підтримки Держкіно, у копродукції України та Бельгії), отримала дві нагороди на 13-му Паризькому міжнародному фестивалі фантастичного кіно, зокрема як

найкращий міжнародний фільм, за результатами голосування глядачів (нагорода «Золоте око»), а також від телеканалу Cine+Frisson. Українського актора Романа Луцького, який зіграв головну роль у польській драмі про війну в Україні «Під вулканом» режисера Даміана Коцура, удостоєно нагороди на Міжнародному кінофестивалі в Марракеші (Марокко) у номінації «Найкраща чоловіча роль». Світова прем'єра української історичної драми «Дисидент» режисерів Станіслава Гуренка і Андрія Алфьорова відбулася на 42 Туринському кінофестивалі, де він отримав спеціальну відзнаку журі, ставши єдиним українським учасником основної конкурсної програми.

Фільми «Ти – Космос» П. Острікова та «Мирні люди» О. Карпович (копродукція України, Канади, Франції) увійшли до списку найкращих фільмів 2024 року за версією Британського інституту кіно. Перелік найкращих фільмів року було створено на основі опитування 118 експертів у сфері кінематографії з різних країн. Загалом було номіновано 394 фільми.

Дві документальні роботи про війну в Україні – серед претендентів на найпрестижнішу нагороду кінематографа – премію «Оскар». Стрічки «Порцелянова війна» Брендана Белломо та Слави Леонтєва й «Одного разу в Україні» Бетсі Вест та Ерла Мака увійшли до короткого списку в категоріях «Документальний повнометражний фільм» та «Документальний короткометражний фільм» відповідно.

12 грудня Федеральний архів Німеччини передав міністру закордонних справ України Андрію Сибізі жорсткий диск із фільмами зі своєї колекції, пов'язані з Україною. Це результат інтенсивної співпраці Федерального архіву з українськими кінознавцями та архівістами, під час якої ці фільми було ідентифіковано та оцифровано, й тепер уперше вони доступні через Цифровий читальний зал і будуть надані Національному центру імені Олександра Довженка для збереження та аналізу. Було відібрано три повнометражні та один короткометражний фільм, дві анімаційні та три документальні стрічки. Деякі з цих фільмів збереглися лише у Федеральному архіві як унікальні сучасні копії на носіях з целюлозного нітрату. До них належить дитячий фільм, який вважався втраченим, «Вітаю з переходом» (1932) української режисерки Іви Григорович. Найстаріша хроніка датується 1919 роком. Це – «Більшовицькі звірства 21 серпня 1919 року, або Київські дні терору».

У Парижі завершився другий сезон показів документального кіно українських режисерів в рамках культурного проекту Babylon Villeneuve, що реалізовується кінооб'єднанням «Вавилон'13» у партнерстві з асоціацією Maison Ukrainienne та Об'єднанням українців Франції (UUF). Його мета – поширювати українське кіно та мистецтво серед франкомовної аудиторії, зміцнювати культурну дипломатію між Україною та Францією. Протягом року відбулося шість спеціальних кінопоказів б'єднання «Вавилон'13». Проект Babylon Villeneuve 2024 співфінансується програмою ZMINA: Rebuilding, створеною за підтримки Європейського Союзу в рамках спеціального конкурсу заявок на підтримку українських переселенців та українського культурного і креативного секторів, за підтримки платформи культурних ініціатив «ІЗОЛЯЦІЯ», Trans Europe Halles та Malý Berlín.

30 листопада та 1 грудня у Центрі Помпіду у Парижі за сприяння Institut ukrainien en France відбулися покази фільмів з колекції GENERATION UKRAINE. Глядачі у Франції мали змогу переглянути фільми: «День як день» Романа Блажана; «Трішки чужа» Світлани Ліщинської; «Ядерний шантаж» Павла Черепіна. Кожен показ супроводжувався дискусіями з режисерами, продюсерами стрічок та Антельмом Відо, експертом з українського кінематографа та автором книги Ciné-Ukraine, histoire(s) d'indépendance. Generation Ukraine – це проєкт франко-німецької медіаплатформи ARTE у співпраці з європейськими партнерами та Українським інститутом, спрямований на підтримку української індустрії документального кіно.

З ініціативи Посольства України в Італії та за підтримки Державного агентства України з питань кіно у Римі з 6 до 8 грудня було організовано «Дні українського кіно». Фільмом-відкриттям у кінотеатрі «Casa del Cinema» стала психологічна драма «Медовий місяць» Жанни Озірної. Також глядачі переглянули документальний фільм «Ми були рекрутами» Любомира Левицького; фільми-новели з циклу «Культура VS війна»; історичну драму «Ярослав Мудрий»; художнє кіно «Смак свободи», «Я, “Побєда” і Берлін», «Егрегор»; українсько-італійський фільм «Тривала втеча». 8 грудня проведено панельну дискусію про жанрове різноманіття українського кіно, підтримку індустрії на державному рівні та співпрацю з італійськими кіномитцями. В обговоренні взяли участь голова Ради з державної підтримки кінематографії України Андрій Осіпов, режисер і продюсер Олексій Комаровський, тележурналіст та автор документальних проєктів циклу «Воєнна розвідка України», військовослужбовець Артем Шевченко та режисер і сценарист Андреа Маньяні. Захід відбувся за підтримки Фонду Юлії Ігнатченко.

У польському місті Люблін з 6 по 8 грудня, у рамках фестивалю Ukraina! Festiwal Filmowy, проходили покази низки нових українських фільмів, які здобули визнання в Україні та за кордоном: «Дім за склом» Тараса Дроня, «Ля Палісіада» Філіпа Сотниченка, «Редакція» Романа Бондарчука, «Смак свободи» Олександра Березаня, «Назавжди-назавжди» Анни Бурячкової, «Степне» Марини Вроди. Головну нагороду Audience Awards 2024 на Ukraina! Festiwal Filmowy здобув фільм «Дім за склом» режисера Тараса Дроня, створений у копродукції України, Румунії, Польщі, Кіпру (міжнародна прем'єра відбулася на Варшавському міжнародному кінофестивалі).

У латвійській столиці 20–22 грудня за підтримки Держкіно, Посольства України в Латвії, благодійної організації БФ «Двері» та ГО «ДІЯ ТИ» пройшов четвертий фестиваль «Дні українського кіно». Під час заходу можна було переглянути п'ять українських стрічок: документальні – «Щедрик проти «руського міра» (режисер Олександр Назаров, 2022); «Народження українського кіно» (реж. Альмар і Людмила Серебренікови, 1990) та «Сентиментальна подорож до планети Параджанова» (реж. Тарас Томенко, 2024), а також ігрові – «Щедрик» (реж. Олесь Моргунець-Ісаєнко, 2023) та «Смак свободи» (реж. Олександр Березань, 2023).

Кінопокази українських фільмів було організовано: в Європейському парламенті у Брюсселі (Бельгія), а також у канадських містах Торонто,

Ватерлоо, Оквілі, Ванкувері, Вінніпезі, Калгарі, Оттаві – «Буча» С. Тіунова; у Нью-Йорку та Лос-Анджелесі (США) – «Ля Палісіада» Філіпа Сотниченка (за підтримки Держкіно України та організації Razom for Ukraine); у німецьких містах Берлін, Лейпциг, Галле, Гамбург, а також у Торонто (Канада) – «Редакція»

Р. Бондарчука (копродукція України, ФРН, Словаччини та Чехії); «Тиха депортація» від проєкту «Крим.Реалії» української служби «Радіо Свобода» – у програмі Днів кіно ЄС про права людини, що проходили в столиці Туреччини, Анкарі; у чотирьох містах Польщі, Гожуві Мазовецькому, Вроцлаві, Любліні та Познані, – «Степне» М. Вроди (отримав головний приз за кращий художній фільм на Київському міжнародному кінофестивалі «Молодість»).

В італійському місті Мілан 16 грудня пройшов допрем'єрний показ документального фільму «1% війни» режисера Миколи Бута та робочих матеріалів стрічки, знятих телеведучим, волонтером Денисом Христовим під час евакуації цивільних з Авдіївки.

Візуальні мистецтва

В Україні

Британська Рада в Україні запросила відвідати онлайн-виставку (Re)Grounding (28 листопада 2024 р.– 28 березня 2025 р.). Вона об'єднує роботи митців з Кіпру та України, які шукають відповіді на екологічні виклики, що беруть початок в індустріальному минулому їхніх батьківщин та Великої Британії. Протягом останніх двох років художники досліджували екологічні виклики під час резиденцій, курованих британською організацією D6: Culture in Transit, на Кіпрі, у Великій Британії та платформою культурних ініціатив «ІЗОЛЯЦІЯ» – в Україні. Проєкт реалізовано в межах програми UK/UA Creative Partnerships, створеної Британською Радою в Україні та Українським інститутом за підтримки Європейського культурного фонду (European Cultural Foundation); Мистецької ради Англії (Arts Council England) та Фонду Пола Гамліна (Paul Hamlyn Foundation), Департаменту сучасної культури Кіпру при Заступнику міністра культури; Кіпрської палати образотворчих мистецтв, Goethe-Institut Zypern; NewBridge Project.

За кордоном

Від 4 грудня до 24 січня в американському Сіетлі, у центральному холі галереї A/NT, триває виставка «Under Fire: Sacred Art in Today's Ukraine» («Під вогнем: Сакральне мистецтво сучасної України»). Її організувала кафедра сакрального мистецтва Львівської національної академії мистецтв за фінансування благодійного фонду «Друзі ЛНАМ», а також іконописна школа «Радруж», галерея A/NT в Сіетлі та Асоціація українців штату Вашингтон. Частина коштів від продажів картин піде на підтримку академії та студентів, а також на програму підтримки людей з ампутаціями, яку запустила Українська асоціація штату Вашингтон.

Українська мисткиня Влада Ралко виступила кураторкою проєкту «Обличчя Ока», що поєднав творчість митців повоєнної Німеччини та досвід сучасних українських художників – свідків нової війни в Європі: Володимира

Буднікова, Бернхарда Вогта, Юрія Лейдермана, Влади Ралко і Дітера Рукхаберле. Виставка діяла з 5 по 22 грудня у столиці Німеччини, Берліні.

Виставку малюнків української художниці Алевтини Кахідзе «Вікна, ознаки миру» розгорнуто в культурній інституції Schunck в південній голландській провінції Лімбург м. Гарлем (Нідерланди).

Експозиція «Greek Fleu» в Українському інтеграційному центрі «Варі» в Афінах об'єднала роботи заслужених художників України Едуарда Бельського, Тетяни Богомолкіної, Емзара Кікнавелідзе, Олени та Володимира Іллічових, а також сучасного грецького митця Стеліоса Панайотакопулоса.

Персональний проєкт Даніїла Ревковського у люблінській галереї «Лабіринт» у Польщі (діє упродовж 6 грудня 2024 – 5 лютого 2025) досліджує музичні гурти 1970-х. Ревковський, художник з Харкова, працює з інсталяціями, відео та архівами, досліджуючи промислові ландшафти України.

Виставку українського фотографа Едуарда Крижанівського «Brave to be Strong», присвячену Дню Збройних сил України, було відкрито 5 грудня в Українському культурному центрі у Тель-Авіві (Ізраїль).

У мистецькій галереї Palette Artspace у Бангкоку з 28 грудня до 6 січня діяла фотовиставка «Портрети українців» української художниці Домініки Дикої. Виставка стала можливою завдяки зусиллям української громади Таїланду, зокрема авторці проєкту Наталці Бешті, Ларисі Ярошевській та іншим.

15 листопада – 8 грудня в культурному просторі Egin (Алмати, Казахстан), а з 13 грудня до 27 грудня в просторі Foro Rebollar (Proyectos Públicos) у Мехіко (Мексика) проходила виставка Beyond The Silence у рамках світового туру проєкту. Beyond the Silence – спільний проєкт, організований міжнародним фотоагентством Magnum Photos у партнерстві з міжнародним фестивалем сучасної фотографії Odesa Photo Days (Україна), Centro de las Artes San Agustín (Мексика), Africa Artists' Foundation (Нігерія), Vlast (Казахстан) та Angkor Photo Festival & Workshops (Камбоджа) за підтримки Open Society Foundations та Українського інституту. Кураторка проєкту та виставок – Катерина Радченко, засновниця Odesa Photo Festival. Головною метою проєкту є дослідження зв'язків між п'ятьма країнами – Україною, Казахстаном, Мексикою, Нігерією та М'янмою, створюючи діалог між фотографами та візуалізуючи їхні історії, досвід і рефлексії на спільні проблеми.

Музеї. Охорона культурної спадщини

В Україні

Національний заповідник «Софія Київська» презентував результати першого етапу оцифрування масиву графіті XI – початку XVIII століть, які вкривають стіни Софійського собору і яких налічується понад 7,5 тисяч. Мета проєкту – за допомогою лазерного сканування, фотограмметрії та технології Reflectance Transformation Imaging (Трансформація зображення за допомогою відтиску) отримати 3D макет зображень графіті для створення їх цифрової документації і зберігання. Надалі інформація, яку зможуть використовувати як науковці, так і широкий загал, зберігатиметься на серверах в Україні і Швеції.

16 грудня в Україні в режимі онлайн стартувала навчальна програма, організована ЮНЕСКО та UNITAR/UNOSAT (UNITAR – Навчальний та науково-дослідний інститут ООН) у співпраці з Міністерством культури та стратегічних комунікацій України, для українських фахівців з охорони нерухомої культурної спадщини, археологів, експертів з оцінки пошкоджень, реставраторів та інших фахівців, залучених до роботи зі спадщиною. Тематика навчань охоплює використання супутникових знімків, аналіз геопросторових даних для документування шкоди, завданої культурній спадщині в Україні, оцінку пошкоджень культурної та природної спадщини, створення карт тощо. Угоду про співпрацю ЮНЕСКО та UNITAR (Навчальний та науково-дослідний інститут ООН) підписали у травні 2022 року. Проєкт частково фінансується урядом Японії.

ЮНЕСКО спільно з Національною спілкою архітекторів України та Музеєм Ханенків презентували 18 грудня практичний онлайн-посібник «Переформатування музеїв: Архітектура доступності та безпека колекцій». У фокусі рекомендацій – поліпшення умов зберігання колекцій, підвищення готовності до надзвичайних ситуацій та створення безбар'єрного простору відповідно до міжнародних стандартів з урахуванням історичної цінності цих об'єктів.

8 грудня у Бердичеві на Житомирщині відкрито реконструйоване зображення Пресвятої Діви Марії над головною фортечною брамою монастиря босих кармелітів XVII століття. Ця подія стала кульмінацією багаторічних реставраційних робіт пам'ятки архітектури національного значення, які фінансувалися за кошти Міністерства культури та національної спадщини Польщі й Інституту «Полоніка».

За кордоном

Україна вперше брала участь у роботі Міжурядового комітету ЮНЕСКО з охорони нематеріальної культурної спадщини після того, як у червні 2024 року була обрана до його складу. 19-та сесія комітету стартувала 1 грудня в столиці Парагваю місті Асунсьйон. Українську делегацію очолювала заступниця міністра культури та стратегічних комунікацій України з питань цифрового розвитку, цифрових трансформацій і цифровізації Анастасія Бондар. Цьогоріч Міжурядовий комітет розглядав номінації у тісному зв'язку з поданими періодичними звітами країн. Попри війну, Україна підготувала та подала звіт, який став підґрунтям для проходження номінацій. Українська делегація представила дві номінації та отримала рішення про включення до Репрезентативного списку нематеріальної культурної спадщини елементу «Писанка: українська традиція і мистецтво оздоблення яєць» (спільно з Естонією), а до Реєстру належних практик з охорони нематеріальної культурної спадщини ЮНЕСКО – номінацію «Програма з охорони кобзарсько-лірницької традиції». Крім того, учасники заходу підтримали ініціативу України і прийняли рішення про внесення двох об'єктів культурної спадщини до Міжнародного списку культурних цінностей, які перебувають під посиленним захистом. Відтак, до нього включено Національний історико-меморіальний

заповідник «Бабин Яр» та Одеський літературний музей. Раніше до цього списку вже було внесено 25 об'єктів культурної спадщини України. Іншим рішенням сесії стало застосування в екстреному порядку механізму «спеціального моніторингу» ЮНЕСКО щодо ушкодженого Будинку Державної промисловості в Харкові. Під час засідання також розглядалися питання міжнародної підтримки України, охорони та ретроспективної інвентаризації культурних цінностей, що внесені до Міжнародного списку культурних цінностей, які перебувають під посиленням захистом.

У Королівському замку Варшави 5 грудня міністр культури та стратегічних комунікацій України Микола Точицький та міністр культури і національної спадщини Республіки Польща Ганна Врублевська відкрили виставку «Кабінет європейського мистецтва. Шедеври національного художнього музею України ім. Богдана та Варвари Ханенків у Києві». Це одна з подій, організованих у зв'язку з головуванням Польщі в Раді ЄС в першій половині 2025 року. Експозицію склали 37 робіт, серед яких твори італійських, іспанських, французьких та фламандських художників, а також кілька експонатів, пов'язаних із польською історією. Це перший випадок, коли така значна частина колекції демонструється за межами України. Серед представлених робіт – шедеври таких майстрів, як Рубенс, Беллот і Верне. Організація виставки стала можливою завдяки міжнародній співпраці музеїв, що розпочалася після повномасштабного вторгнення росії в Україну. У березні 2022 року Королівський замок запропонував допомогу київському музею, ставши символом підтримки та солідарності. Виставка триватиме до кінця березня 2025 року, після чого експонати повернуться до Києва. Наразі частина колекції також зберігається у музеях Вільнюса та Лувру.

Національний музей мистецтв імені Богдана та Варвари Ханенків отримав премію Outstanding Museum Practice Award від Міжнародного комітету музеїв і колекцій сучасного мистецтва (СІМАМ). Нею відзначають взірцеві практики в музеях світу. Оголошення лауреатів, серед яких також музеї у Стамбулі (Туреччина) та Ріо-де-Жанейро (Бразилія), відбулось під час 56-ї щорічної конференції генеральної асамблеї СІМАМ в Лос-Анджелесі (США). Музею Ханенків премію присуджено за переосмислення своєї ролі під час війни та перетворення свого простору на центр солідарності, безпеки й стійкості. Попри відсутність колекції сучасного мистецтва, музей впровадив програми, що використовують мову та інструменти сучасного мистецтва й залучають сучасних митців до нових музейних практик.

Музей сучасного українського мистецтва Корсаків (Луцьк) увійшов до щорічного списку номінантів премії European Museum of the Year Award (ЕМҮА) 2025, яку присуджує Європейський музейний форум. Загалом на премію претендують 42 музеї Європи.

У ще кількох музеях світу з'явилися аудіогіди українською мовою. Наразі у проєкті, що реалізується з ініціативи першої леді України О. Зеленської, їх налічується 95 у 50 країнах світу. Останніми з доданих стали Археологічний парк Помпеї в Неаполі (Італія), Музей церковної спадщини у Вільнюсі (Литва) та Музей крапинських неандертальців у місті Крапина (Хорватія).

Література В Україні

Український письменник, волонтер Андрій Любка став цьогорічним лауреатом Літературної премії імені Джозефа Конрада-Коженьовського, заснованої Польським Інститутом у Києві у 2007 році. Ця премія присуджується українським письменникам віком до 40 років за послідовність у реалізації творчого шляху, інноваційність форми, універсальність послання. Урочиста церемонія вручення премії відбулась 16 грудня у Києві.

За підтримки Польського Інституту в Києві в українському перекладі Віктора Мельника вийшла друком поетична драма класика польської літератури Юліуша Словацького (1809 – 1849) «Кордіан».

За кордоном

Цьогоріч на міжнародному книжковому ярмарку в Гвадалахарі у Мексиці в межах української програми, організованої Українським інститутом, 4 грудня українська письменниця Євгенія Кузнецова зустрілась з мексиканськими студентами. Ввечері цього ж дня письменник Юрій Андрухович взяв участь у круглому столі разом з Євою Меєр, Кароліною Шутті, Уллою Ленце та за модерації Вінстона Манріке Сабогала. Письменники обговорили роль літератури в умовах конфліктів і зачитали свої тексти іспанською та рідними мовами. Наступного дня українська програма завершилася подією «З гумором та іронією: оповідати в складні часи» за участі Юрія Андруховича, Євгенії Кузнецової та Ани Гарсії Бергуа, яку модерувала українська поетка Гаська Шиян. Події відвідало близько 250 людей. На стенді Європейського Союзу, в межах книжкового ярмарку, було представлено українські книги в іспанських перекладах.

У столиці Індонезії, Джакарті, завершився Міжнародний літературний фестиваль» (JILF), який тривав з 27 листопада до 1 грудня за підтримки Українського інституту. Вперше до нього долучилась українська письменниця – Катерина Калитко. Вона взяла участь в панельній дискусії, а також виступила на літературному вечорі.

Українську письменницю Вікторію Амеліну посмертно нагороджено спеціальною відзнакою Prix Voltaire під час 34-го Міжнародного конгресу видавців, що 4-6 грудня проходив у Гвадалахарі (Мексика).

Українська поетка і ветеранка Олена Герасим'юк («Гера») взяла участь у Європейському поетичному слем-чемпіонаті (European Poetry Slam Championship) 2024 у словацькому місті Кошице. Поетка пройшла до фіналу змагання і отримала спеціальну відзнаку від журі. Загалом у чемпіонаті взяли участь 32 поети з різних країн.

Програма House of Europe оголосила вісім видавництв – переможців восьмої хвилі грантів на переклади творів українських авторів мовами країн Європейського Союзу. Серед цьогорічних переможців, зокрема, латвійське видавництво Orbita, яке перекладе поетичну збірку «Абрикоси Донбасу» Любові Якимчук; грецьке видавництво Vaxikon Publications – есей «Найдовша

подорож» Оксани Забужко; угорське видавництво Csirimojó Cultural Association – дитячу книжку «Я так бачу» ілюстраторки Романи Романишин та автора дитячих книжок і мистецтвознавця Андрія Лесіва; французьке видавництво Maison d'Europ et d'Orient – п'єсу «Зелені коридори» Наталії Ворожбит; угорське видавництво Ampersand & Son Kft – роман «Охайні прописи. Шовковий шляфрок ерцгерцога Вільгельма» Наталки Сняданко; шведське видавництво 20TAL Bok – збірку поезій «Кінечні пісні» поетеси та перекладачки Ірини Шувалової; естонське видавництво Academic Studies Press – книжку «Війна з тильного боку» Андрія Любки; чеське видавництво Větrné mlýny s.r.o. – роман «Амадока» Софії Андрухович.

На медіасервісі Megogo Audio вийшла українськомовна аудіоверсія книги американського історика і публіциста Тімоті Снайдера «Про свободу», озвучена журналістом, радіо- й телеведучим Вадимом Карп'яком.

Адела Кнапова, чеська журналістка та письменниця описала у своїй книзі «Боягузливі нотатки з української війни», пережите під час поїздки до охопленої війною України. Книга стала особистими рефлексіями авторки про реакції простих людей на загрози та страхи, до яких не були готові. Німецькомовний переклад книги у грудні було презентовано у Відні.

Бібліотеки

В Україні

П'ять провідних бібліотек країни, в яких зберігаються документи Державного бібліотечного фонду України за сприяння ВГО «Українська бібліотечна асоціація» отримали сканери, комп'ютери, обладнання для дезінфекції книг, матеріали для реставрації та безпечного зберігання фондів, а також критично важливу техніку для енергонезалежності закладів. Грант профінансовано Міжнародним альянсом із захисту спадщини (ALIPH). Грантова програма з бюджетом у 75 тис. доларів США тривала з серпня по грудень 2024 року. Завдяки їй свої матеріально-технічні бази посилили Національна бібліотека України імені Ярослава Мудрого, Національна історична бібліотека України, Одеська національна наукова бібліотека (ОННБ), Центральна наукова бібліотека Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна та Харківська державна наукова бібліотека імені В. Г. Короленка (ХДНБ).

Техніку від волонтерської ініціативи зі збереження української культурної спадщини онлайн Saving Ukrainian Cultural Heritage Online (SUCHO) отримали три бібліотеки Черкащини: Валявська сільська бібліотека Городищенської міської територіальної громади, Гарбузинська бібліотека-філія Корсунь-Шевченківської міської ради, Івангородська бібліотека-філія Центральної бібліотеки Христинівської міської ради. Бібліотеки, які отримали техніку, були обрані не випадково. У жовтні 2023 року відеопрезентації про їхню роботу були представлені на американсько-українському симпозіумі «Сільські бібліотеки України під час війни», організованому Школою інформації Державного університету Сан-Хосе, штату Каліфорнія.

У київській публічній бібліотеці імені Самеда Вургуна відкрито книгозбірню українського поета, перекладача тюркських літератур, зокрема азербайджанської, Миколи Мірошниченка. Захід відбувся за сприяння Посольства України в Азербайджанській Республіці, Українсько-тюркського Центру та Українського центру в Баку.

За кордоном

Відкриття української книжкової полицки у рамках глобального проекту з популяризації української літератури у світі, що втілюється під патронатом першої леді України Олени Зеленської, відбулось у Центральній муніципальній бібліотеці міста Салоніки (Греція). Її відкрив Консул України в Салоніках Євген Шквіра. А генеральний консул України в Торонто Олег Ніколенко відкрив «Українську книжкову полицку» у центральній бібліотеці міста Міссіссага (Канада).

У бібліотеці Сунндаль в Норвегії відкрито українську книжкову полицку у рамках благодійної акції «Українським дітям – українську книгу», що реалізується за підтримки Офісу Президента України, Держкомтелерадіо, Міністерства культури та стратегічних комунікацій України, а також Міністерства закордонних справ України. Також Посольство України передало українську навчальну літературу для суботніх шкіл «Кобзар» в місті Сунндалсер та «Барвінок» в місті Тронхейм.

Українську бібліотеку відкрито в Українському громадському центрі Спільноти українців у Великій Британії. Цей проєкт став можливим завдяки підтримці благодійної організації Reading Studio Foundation.

Поличка з українськими книжками, які охоплюють твори класиків і сучасних українських письменників, а також виданнями у перекладі на азербайджанську мову з'явилася в Національній бібліотеці Азербайджану. У церемонії передачі літератури взяли участь генеральний директор Національного музею імені Тараса Шевченка Дмитро Стус, головний редактор журналу «Всесвіт» Дмитро Дроздовський, секретар Спільноти письменників Азербайджану Салім Бабуллаоглу.

Релігія

За кордоном

Митрополит київський і всієї України Епіфаній, настоятель Православної Церкви України зустрівся у Ватикані 13 грудня з Папою Римським Франциском. Під час зустрічі обговорювалися питання важливості об'єднання зусиль усіх людей доброї волі для досягнення справедливого миру в Україні та Європі. Це був перший візит православного прелата до Італії та Ватикану як глави церкви.

Благодійність

В Україні

За ініціативи Асоціації подружжів українських дипломатів і Жіночого дипломатичного клубу у Дипломатичній академії України імені Геннадія

Удовенка при МЗС в Києві пройшов благодійний ярмарок «CHARITY FAIR 2024», в якому взяли участь понад дві тисячі гостей. За традицією напередодні Різдва другий рік поспіль метою цієї благодійної ініціативи є збір коштів на підтримку добродійних проєктів для гуманітарних потреб військових, допомоги дітям, жінкам, людям з інвалідністю, літнім людям, і притулкам для тварин. Під час заходу дипломатичні представництва 25 іноземних держав презентували свої національні культурні надбання і традиції разом з українськими митцями та ремісниками.

За кордоном

Харківський оркестр Prime Orchestra у межах світового турне гастролював Туреччиною з новим шоу Hogwarts Sympho Show. Зібрані на концертах кошти спрямують на допомогу людям, які страждають від агресії росії проти України.

Заслужений академічний Закарпатський народний хор вирушив у благодійний концертний тур, що охопить чотири європейські країни. Його мета – підтримати дитячий будинок сімейного типу з тимчасово окупованих Олешок, що на Херсонщині. Тур розпочався 10 грудня виступом у словацькому місті Банська Бистриця. Окрім концертів у Банській Бистриці та столиці Словаччини, Братиславі, у програмі туру – виступи у Відні (Австрія), Будапешті, Сегеді та Ниредьгазі (Угорщина), Турині та Флоренції (Італія).

8 грудня Національна заслужена капела бандуристів України імені Г. Майбороди розпочала благодійне різдвяне концертне турне містами Німеччини та Франції, щоб зібрати кошти на підтримку митців, які перебувають у Збройних силах України. Програма концертного туру включила колядки та щедрівки з усіх куточків України.

У Лондоні (Велика Британія), на вокзалі St Pancras International, відбувся різдвяний благодійний захід «Ukrainian Carols of Hope», який організувала ініціатива «Campaign for Ukraine» за підтримки Посольства України у Великій Британії. Мета події – популяризація української культури та збір коштів для медичних потреб і підтримки дітей, які постраждали від війни. Програма заходу включала виступи українських музикантів, зокрема, композиторки і піаністки Марії Яремак, а також британської акторки Крістін Мілворд та відомого британського актора і письменника Стівена Фрая. Подію доповнив перформанс української художниці Олександри Дікої.

Просвітництво

За кордоном

У Музичній бібліотеці та у Школі міжнародних й глобальних студій Університету Індіани (США) відбулось відкриття виставки «Чотири ноти з України». Це – авторський проєкт дослідниці історії «Щедрика», журналістки та культурної менеджерки Тіни Пересунько з Києва. Його присвячено сторіччю американської прем'єри «Щедрика», він покликаний розповісти американській аудиторії історію української музичної дипломатії.

Національні спільноти

В Україні

У Рівному 17 грудня відзначено 130-ту річницю з дня народження польського поета Юліана Тувіма театралізованим дійством «Ріпка-шоу у пташиному радіо» на сцені театру «Сонях». Захід організовано Українсько-польським союзом імені Томаша Падури завдяки фінансовій підтримці Міністерства закордонних справ Польщі у рамках конкурсу «Полонія та поляки за кордоном 2024 – Регрантинг» за посередництва фундації «Допомога полякам на Сході» імені Яна Ольшевського.

Культура і мистецтво для людей з інвалідністю

В Україні

10 грудня у Києві під час заходу «Громади та міста дружні для людей» учасники Школи універсального дизайну від ПРООН представили 13 проєктів, які спрямовані на підвищення доступності та інклюзивності в архітектурі та міському плануванні. Вони охоплюють культурні, освітні та рекреаційні простори в Києві, Рівному, Славутичі, Львові, Полтаві та Охтирці. Під час заходу начальниця відділу політики безбар'єрності, гендерної рівності та ментального здоров'я МКСК Леся Хемраєва спільно з командою представила результати дослідження доступності Національної опери України, на основі яких заклад отримав рекомендації для впровадження безбар'єрності та подальшого вдосконалення. Захід «Громади та міста дружні для людей» було організовано у межах проєкту ПРООН «Протимінна діяльність в Україні» за фінансової підтримки уряду Швеції.

Матеріал підготувала

Ю. М. Темненко, провідний редактор
сектору ДЗК відділу НАУІ
Інформцентру з питань культури та мистецтва

Комп'ютерне опрацювання та редагування ***І. Г. Піленко***

Формат 60x84/16. Умовн. друк. арк. 1,39. Б/т. Зам. 10. Безплатно

НБУ імені Ярослава Мудрого, Київ-1, Грушевського, 1. Тел. 278–85–12